FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 27 ta' Lulju 2023

Appell numru 465/2022

Il-Pulizija
vs.
Felicjan MALLIA

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell tal-Avukat Ġenerali minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar il-11 ta' Ottubru 2022 fil-konfront ta' Felicjan MALLIA (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru: 512162M) li ġie mixli talli:

   Fit-13 ta' April 2022 għall-ħabta ta' 08.00 hrs fi Triq Is-Siġġiewi, Żebbuġ : -

   (i) Saq vettura bin-numru ta' reġistrazzjoni FBS 949 mingħajr ma kellu liċenzja tas-sewqan;

   (ii) Saq vettura bin-numru ta' reġistrazzjoni FBS 949 mingħajr ma kien kopert b'polza tal-assigurazzjoni dwar ir-riskji tat-terzi persuni.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, filwaqt li illiberat lill-imputat appellat MALLIA mill-imputazzjoni numru tnejn peress illi ma rriżultatx, sabitu ħati tal-ewwel imputazzjoni (Kapitolu 65, Artikolu 15(1)(a) fuq ammissjoni tiegħu stess) u ikkundannatu multa ta' tlett mitt Euro (€300) pagabbli f'sitt pagamenti mensili ugwali ai termini tal-Artikolu 14(2) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta. B'żieda mal-piena l-Qorti skwalifikatu milli jkollu jew milli jikseb liċenzja tas-sewqan għall-perjodu ta' tmint ijiem (Kapitolu 65 tal-Liġijiet ta' Malta, Artikolu 15(3)).

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi l-Avukat Ġenerali appellat minn din is-sentenza fejn talbet lil din il-Qorti sabiex tirriforma s-sentenza appellata u dan billi:

    (i) Tikkonfermaha f'dik il-parti tagħha fejn sabet lill-imputat appellat ħati tal-ewwel imputazzjoni dedotta kontra tiegħu mil-Prosekuzzjoni (ċjoe' tar-reat ikkontemplat taħt is-subartikolu (1)(a) tal-Artikolu 15 tal-Kapitolu 65 tal-Liġijiet ta' Malta) u tikkonfermaha wkoll fir-rigward tal-piena erogata u tal-iskwalifika tal-liċenzja tas-sewqn għall-perjodu ta' tmint ijiem fir-rigward ta' din l-istesss imputazzjoni; u

    (ii) Tħassarha u tirrevokaha f'dik il-parti fejn illiberat lill-appellat mit-tieni imputazzjoni (ċjoe' tar-reat ikkontemplat taħt is-subartikolu 1 tal-Artikolu 3 tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta) u minflok tgħaddi sabiex issib ħtija u tinfliġġi l-piena skont il-Liġi.

U dan wara li stqarret is-segwenti (in suċċint):

(i) Illi l-Qorti tal-Maġistrati għamlet interpretazzjoni u applikazzjoni żbaljata tal-Liġi. Fis-sentenza tagħha dik il-Qorti osservat li kull polza ta' assigurazzjoni ta' vettura trid tkun minimament tkopri t-terzi persuni u għaldaqstant mhux possibbli li kumpanija tal-assigurazzjoni toħroġ polza tal-assigurazzjoni ta' vettura mingħajr ma tkopri t-terzi. Osservat li ġjaladarba tiġi esebita l-polza allura dan ikun ifisser li r-reat kontemplat fis-subartikolu (1) tal-Artikolu 3 tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta jiġi kompletament eskluż. In vista ta' din l-interpretazzjoni, il-Qorti kkonkludiet li fir-rigward tal-kopertura tat-terz ma tagħmilx differenza jekk min ikun

qiegħed juża' l-vettura u kkawża d-danni kellux xi liċenzja tas-sewqan jew le, għandux inqas minn 25 sena jew le jew jekk hux b'xi mod eskluż mill-kopertura tal-polza jew le.

(ii) Illi mill-artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta jemerġu s-segwenti elementi li jridu jiġu sodisfatti sabiex ir-reat in kwistjoni jissussisti:

(a) l-imputat fil-każ ta' użu jista' jkun kwalunkwe persuna li tista' tinstab kriminalment responsabbli taħt il-Liġi. Fil-każ ta' iġiegħel jew iħalli l-imputat irid ikun sid il-vettura xi ħadd li għandu pussess tagħha jew inkella xi ħadd li lilu ġiet fdata l-vettura;
(b) il-vettura bil-mutur: trid tintuża vettura bil-mutur
(c) il-lok: il-vettura bil-mutur trid tinstaq fit-triq; u
(d) il-persuna li tkun qiegħda ssuq il-vettura ma tridx tkun koperta għall-użu ta' dik il-vettura b'polza tal-assigurazzjoni dwar ir-riskji ta' terzi persuni.

Illi dwar l-ewwel tlett elementi ma kienx hemmx kontestazzjoni. Il-Qorti qieset li dawn ġew ampjament ippruvati. Pero', il-Qorti kkonkludiet li r-raba' element ma ġiex sodisfatt u għaldaqstant illiberat lill-appellat. L-Avukat Ġenerali ssostni li dak li jrid jiġi pruvat hu li s-sewwieq ta' vettura jkun kopert b'polza tal-assigurazzjoni dwar ir-riskji ta' terzi persuni fir-rigward tal-użu tal-vettura minnu misjuqa. Hawnhekk saret referenza għall-kawża **Il-Pulizija vs. Maximilian Ciantar**. Illi dan ikun ifisser li kull sewwieq għandu d-dmir bil-liġi li jkun hu personalment assigurat bil-polza tal-assigurazzjoni dwar ir-riskji ta' terzi persuni. Allura fil-każ in eżami dan ikun ifisser ukoll li l-appellat bħala sewwieq ta' vettura in kwistjoni ried jipprova lil-Qorti tal-Maġistrati li kien hemm polza tal-assigurazzjoni dwar ir-riskji ta' terzi persuni għall-użu tal-vettura minnu.

(iii) Illi ai termini tas-subartikolu 1A tal-Artikolu 3 tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta: (1A) Ikun preżunt li ma kienx hemm polza tal-assigurazzjoni fis-seħħ skont is-subartikolu (1) kemm -il darba min jiġi akkużat b'reat taħt is-subartikolu (1) ma jġibx prova kuntrarja billi juri ċertifikat tal-assigurazzjoni maħruġ taħt l-Artikolu 4(4). Illi skont din il-liġi huwa evidenti li l-leġislatur qiegħed fuq l-ispalla tal-persuna akkużata il-ħtieġa li hija teżonera lilha nnifisha mir-responsabilita' kriminali billi :-

a. f'każ li l-persuna akkużata hija s-sewwieq tal-vettura hija trid tippreżenta fl-atti tal-kawża ċertifikat tal-polza tal-assigurazzjoni li juri li bħala sewwieq tal-vettura hija koperta bl-istess għall-użu tal-vettura; jew
b. u f'każ li l-persuna akkużata hija dik li ġiegħlet jew ħalliet persuna oħra tuża l-vettra, din trid tippreżenta ċ-ċertifikat tal-

polza tal-assigurazzjoni li juri li dik il-persuna l-oħra li użat il-vettura kienet koperta bl-istess għall-użu ta' dik il-vettura. Dan għaliex ma jfissirx li għalkemm tkun inħarġet polza ta' assigurazzjoni fuq vettura is-sewwieq tal-istess ikun neċessarjament kopert bl-istess.

Illi f'dan il-każ, l-appellat kien is-sewwieq tal-vettura. Huwa ressaq il-polza ta' assigurazzjoni relatata mal-vettura in kwistjoni. Iżda' minkejja li ġiet esebita din il-polza tal-assigurazzjoni li tkopri 'policyholder and any driver aged 25 years and over driving on the policyholder's order or permission', l-Avukat Ġenerali saħqet li l-appellat ma setgħa jkun qatt kopert b'tali polza minħabba li fid-data tar-reat in kwistjoni, l-appellat stess ammetta li ma kellux liċenzja valida tas-sewqan. Għal din ir-raġuni l-appellat kellu jinstab ħati tar-reat ikkontemplat taħt l-Artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta u dan anke fuq l-iskorta ta' dak mistqarr fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs, Joseph Zahra** deċiż nhar it-2 ta' Lulju 2012. Bl-istess mod għal dak li ntqal f'dik il-kawża, l-ammissjoni tal-appellat Felicjan Mallia li huwa saq mingħajr ma kellu liċenzja tas-sewqan awtomatikament kellha ġġib il-ħtija fit-tieni imputazzjoni u ċjoe' fir-reat ikkontemplat fl-artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta.

(iv) L-Avukat Ġenerali għamlet ukoll referenza għall-appelli kriminali **Il-Pulizija vs. Joseph Gatt** deċiż fit-18 ta' Jannar 2016 u **Il-Pulizija vs. Andre Apap** deċiża fl-4 ta' Frar 2011. L-Avukat Ġenerali tkompli żżid li bil-mod kif l-Artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta huwa redatt ma hemm l-ebda lok għall-interpretazzjoni li tista' tingħata għajr waħda: li l-kliem għall-<u>użu tal-vettura minnu jew minn dik il-persuna l-oħra</u> msemmija jfissru li l-polza tal-assigurazzjoni għandha tkopri **<u>lil-persuna li tkun qiegħda tuża l-vettura</u>** u mhux il-vettura nnifisha. L-Avukat Ġenerali għamlet ukoll referenza għal dak li qal il-Ministru għat-Trasport u Komunikazzjoni ta' dak iż-żmien Ċensu Galea fid-dibattiti ta' nhar it-13 ta' Novembru 2002 meta ġie diskuss l-introduzzjoni tas-subartikoli 3(1A) u 3(1B) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta: 'li jiġi assigurat li kull persuna li tkun qed issuq jkollha insurance cover'.

(v) Illi huwa minnu li l-Liġi taħt il-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta hija intiża qabel kollox sabiex tipproteġi l-interessi ta' terzi persuni u huwa minnu li l-assigurazzjoni hija dejjem marbuta tagħmel tajjeb għad-dejn ċivili favur terzi persuni skont il-Liġi. Madanakollu, dan ma jfissirx li allura kull sewwieq ikun eżonerat mil-obbligi tiegħu taħt il-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni. Ir-rwol tagħha huwa li tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati. Din il-Qorti ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta din tkun għamlet apprezzament korrett tal-provi li jkunu inġiebu quddiemha. Dwar l-irwol ta' din il-Qorti bħala Qorti tal-Appell Kriminali, fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal hekk:

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

5. Għalhekk bħala regola[2] din il-Qorti tal-Appell Kriminali ma tagħmilx evalwazzjoni ġdida tal-provi u tiddeċiedi l-każ hi mill-ġdid b'mod li tissostitwixxi dak ix-xogħol li tkun għamlet il-Qorti tal-Maġistrati qabilha. Il-Liġi timponi l-obbligu fuq il-Qorti tal-Maġistrati li tagħmel l-analiżi tal-provi u tal-argumenti legali fil-kawża biex imbagħad tkun dik il-Qorti li tasal għall-konklużjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew mhux ħati tal-imputazzjonijiet li jkunu inġiebu għall-ġudizzju tagħha. Imbagħad jekk xi parti tħossha aggravata minn dik is-sentenza, il-Liġi tipprovdi r-rimedju ta' reviżjoni ta' dik is-sentenza quddiem din il-Qorti. Għalhekk bħala regola, ir-rwol ta' din il-Qorti mhux dak li tissostitwixxi x-xogħol li tkun għamlet il-Qorti tal-Maġistrati iżda li tirrevedi x-xogħol li jkun sar minn dik il-Qorti biex tara jekk il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx, legalment u raġonevolment, tasal għall-konklużjonijiet li tkun waslet għalihom. Din il-Qorti tagħmel dan billi tistħarreġ hi stess il-provi li jkunu inġiebu quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u l-argumenti li jkunu saru quddiemha. Tant hu hekk li huwa biss f'każijiet eċċezzjonali li din il-Qorti tista' taċċetta li jiġu prodotti provi ġodda fi stadju ta' appell.[3]

6. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, **<u>anke jekk in bażi tal-istess provi din il-Qorti setgħet tasal għal konklużjonijiet differenti</u>**, din il-Qorti xorta ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, u waslet għal konklużjoni jew waħda mill-konklużjonijiet li hija setgħet legalment u raġonevolment tasal għalihom in bażi għall-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha u allura tkun waslet għal konklużjoni li fiċ-ċirkostanzi tal-każ kienet korretta jew waħda mill-konklużjonijiet korretti li setgħet tasal għalihom, din il-Qorti ma tkunx tista tibdel dik il-konklużjoni sempliċiment għaliex ma tkunx taqbel magħha għax kienet konklużjoni differenti minn dik li din il-Qorti kienet tasal għaliha li kieku kienet qed tiddeċiedi hi l-każ.

7. Apparti minn hekk il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati. Biex il-konklużjoni tal-Qorti tal-Maġistrati tkun tista' tiġi mibdula fl-istadju tal-appell, din il-Qorti trid tkun konvinta li, in bażi għall-provi u l-

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.
[3] U dan biss fil-parametri tar-restrizzjonijiet imsemmija fl-artikolu 424 tal-Kodiċi Kriminali.

argumenti legali li tresqu quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, dik il-Qorti ma tkunx setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni li tkun waslet in kwantu bħala riżultat ta' dawk il-provi il-konklużjoni li tkun waslet għaliha l-Qorti tal-Maġistrati ma setgħetx tkun dik jew waħda minn dawk li tkun waslet għalihom. Dan allura jfisser li biex din il-Qorti tkun tista' tirrevedi jew tibdel dik il-konklużjoni jkun irid jirriżulta li l-Qorti tal-Maġistrati tkun b'xi mod żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha. Huwa frott ta' dan l-iżball li jkun sar mill-Qorti tal-Maġistrati li allura jagħti lok lil din il-Qorti tqis li ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet li jkunu ġew milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. F'dak il-każ allura ma jkunx jista' jingħad li l-Qorti tal-Maġistrati tkun setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni li tkun waslet għaliha biex b'hekk, din il-Qorti bħala Qorti tal-Appell Kriminali u allura qorti ta' reviżjoni jkollha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[4]

8. Din il-Qorti trid allura tara jekk u safejn dawn il-provi li jkunu prodotti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati jkunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali. Allura trid tistħarreġ kemm dak il-provi jkunu legalment ammissibbli kif ukoll sostantivament rilevanti.

9. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-

---

[4] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Diċembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Diċembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

10. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li bħala regola għandha tinġieb il-prova l-iktar sħiħa u sodisfaċenti li l-każ ikun jagħti kif ukoll li ma jitħalla barra ebda xhud li x-xiehda tiegħu tkun importanti. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, jekk ix-xiehda tiegħu tiġi emnuta minn min ikun irid jiġġudika l-każ, allura din ix-xiehda titqies li tkun biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqslikieku l-fatt ikun ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Għalhekk huwa legalment korrett u permissibbli li Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss. Dan il-prinċipju ġie konfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati iddeċidew fil-passat.[5]

11. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-**best evidence rule**, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

12. Illi allura l-aħjar prova u l-prova l-iżjed sħiħa bħala regola tmur lil hinn minn prova li tkun milquta mir-regola tal-esklużjoni tal-**hearsay evidence**. Fil-fatt din ir-regola tiġi applikata fil-kamp penali Malti b'manjiera partikolari. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw **il-hearsay evidence**, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

---

[5] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

598. (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.

(2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bħal dawk.

(3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.

599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

13. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Janis Caruana** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-**hearsay evidence** kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod:

21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:
'599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'

22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:
'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23.Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Ewropea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law rule against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

14. Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Mario Azzopardi** ġie deċiż is-segwenti:

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan il-kliem:
'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-

depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

15. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Angelus Vella**, deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-**hearsay evidence** ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar:

Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

16. Huwa għalhekk li qabel xejn allura l-provi fi proċedimenti kriminali trid tkun l-aħjar prova u l-prova l-iżjed sħiħa. Biss dan ma jfissirx li f'ċerti każijiet dawn il-provi ma jistgħux iwasslu għal xi konflitt fil-provi prodotti. Kif gie ritenut fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[6]

mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

17. L-għan li titressaq l-aħjar prova u dik l-aktar sħiha huwa li kemm jista' jkun fil-proċess kriminali toħroġ il-verita storika. Iżda din hija l-ikbar sfida li jkollhom dawn il-Qrati minħabba li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal li tiġi skoperta dik il-verita'. Xhud

[6] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb tiegħu. Minħabba f'hekk jeżisti r-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx id-don li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. U l-Qrati huma marbuta li fid-deċiżjonijiet tagħhom jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom.

18. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija mnisla mis-sistema Ingliż fejn persuna akkużata tista' tiġi misjuba ħatja biss meta fil-każ tagħha tkun inġiebet l-aħjar prova u dik l-aktar sħiħa u li bis-saħħa tagħha l-ħtija ta' dik il-persuna tkun ġiet pruvata **<u>lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni</u>**. Biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi Maltija teħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali ssib akkużat ħati din trid tkun ċerta - lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni - "sure" fis-sistema Legali Ingliż,[7] li l-każ ikun seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni. Dan huwa l-livell ta' konvinċiment meħetieġ mill-Liġi biex tinstab ħtija; livell ta' konvinċiment li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet. Għalhekk biex tkun tista' tinstab ħtija fl-akkużat il-grad ta' suffiċjenza probatorja trid twassal lil min irid jiġġudika l-fatti li jħossu ċert, "sure", mill-ħtija tal-akkużat lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni.

19. Fil-każ Ingliż **Majid**,[8] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

20. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[9] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

---

[7] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2
[8] ibid.
[9] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

21. Il-livell ta' konvinċiment fil-livell ta' "sure" mhux ġdid għas-sistema Penali Malti fejn saħansitra l-Imħallef William Harding fis-sentenzi tiegħu kien jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju tal-konvinċiment sal-grad **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiż mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat ta' ħtija tal-imputat biex b'hekk ġja mill-1957 dik il-Qorti kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mal-grad ta' konvinċiment lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll anke illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

22. Livell ta' konvinċiment inqas minn dak tas-sikurezza huwa l-livell tal-bilanċ tal-probabbilitajiet. Dan huwa l-livell ta' konvinċiment li huwa meħtieġ li jintlaħaq mid-Difiża fil-każ li din tagħżel li tressaq prova jew argument favur l-akkużat. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, b'mod li minħabba f'hekk Qorti ta' Ġustizzja Kriminali ma jkollhiex dik is-sikurezza fil-ħtija tal-akkużat, allura f'dak il-każ, dik il-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat u għandha tgħaddi sentenza li l-akkużat ma jkunx ħati. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija konvinċiment lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

23. Issa l-Liġi tafda primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi u l-ġudizzju dwar jekk l-imputat huwa ħati jew mhux ħati tal-imputazzjonijiet li jkunu ġew miġjuba kontra tiegħu. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, in kwantu tkun il-Qorti ta' ġurisdizzjoni dwar il-meritu tal-każ partikolari, tkun fl-aħjar qagħda li tqis u tevalwa l-provi kollha għaliex, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Dik il-Qorti hija fdata bl-irwol li tara u tisma' lix-xiehda

jixhdu quddiemha - ħaġa li bħala regola din il-Qorti – in kwantu hija Qorti ta' reviżjoni – ma jkollhiex l-opportunita li tagħmel.

24. U minn dan joħroġ kemm huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi, apprezzament tax-xiehda u l-eventwali deċiżjoni fil-meritu dwar il-ħtija tal-imputat f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. U huwa għalhekk ukoll li dan l-eżerċizzju li jsir minn dik il-Qorti fih responsabilita kbira; u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, b'mod li allura dak l-eżerċizzju ta' analiżi u skrutinju ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq. Kif spjegat iżjed il-fuq jiġi disturbat meta din il-Qorti ta' reviżjoni tara li d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati ma tkunx waħda minn dawk li legalment u raġonevolment setgħet tasal għalihom.

25. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn dik il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-Appell ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs. Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti ta' appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

26. Biex tagħlaq fuq dan il-punt, din il-Qorti tirreferi għall-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiż nhar is-7 ta' Marzu 2002 fejn dwar l-irwol aħħari ta' din il-Qorti tal-Appell bħala qorti ta' reviżjoni tas-sentenżi tal-Qorti tal-Maġistrati intqal li:

> F'dan l-ezercizzju pero' din il-Qorti ser issegwi l-insenjament ta' din il-Qorti diversament preseduta u dik tal-Qorti tal-Appell Kriminali minn appelli mill-Qorti Kriminali u cioe' li il-funzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti mhux li terga taghmel gudizzju mill-gdid fuq il-kaz partikolarment ghal dak li jirrigwarda il valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-kaz, imma biss li tillimita ruha li tara jekk id-decizjoni tal-ewwel Qorti hix "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bazi tar-rizultanzi fil-prim'istanza. Mhux bizzejjed li din il-Qorti jista' jkollha opinjoni differenti mill-ewwel Qorti ghal dak li jirrizulta mill-provi, ghax, jekk l-ewwel Qorti setghet ukoll xorta wahda tasal ghad-decizjoni li waslet ghaliha fuq il provi li kienu quddiemha, mhux il-funzjoni ta' din il-Qorti li tissostiwixxi tali decizjoni bid-decizjoni taghha.

E. IL-KUNSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

27. Illi nhar it-13 ta' April 2022 għall-ħabta tat-tmienja ta' filgħodu, il-Pulizija setgħu jinnutaw li ġewwa Triq Is-Siġġiewi f'Ħaż-Żebbuġ kien qiegħed jinstaq trakk tar-ready mix li kellu xi likwidu ħiereġ minnu. Il-Pulizija setgħu wkoll jinnutaw kif in-numru ta' reġistrazzjoni ta' din il-vettura ma setax jiġi vverifikat għaliex kien mgħotti kif ukoll li r-roti tan-naħa ta' wara tal-vettura ma kinux fi stat tajjeb. Kien għalhekk li PS 1258 għamel sinjal lis-sewwieq ta' din il-vettura sabiex jipparkja fil-ġenb tat-triq. Seta' jiġi stabbilt li n-numru tal-vettura kien FBS 949 u li s-sewwieq kien ċertu Felicjan MALLIA. Ġie wkoll stabbilt li l-appellat MALLIA nonche' x-xufier tal-vettura in kwistjoni ma kellux liċenzja valida sabiex jopera vettura fit-toroq.

28. Kien għalhekk li Felicjan MALLIA ngħata d-drittijiet tiegħu u ġie mitlub biex jinforma lil sid it-trakk biex imur fuq il-post sabiex ikun jista' jitneħħa t-trakk minn fuq il-post kif fil-fatt ġara. Ġie mitkellem ukoll sid il-vettura, Gaetano Sammut li stqarr mal-Pulizija kif ma kienx jaf li Felicjan MALLIA ma kellux liċenzja valida tas-sewqan u ġie nfurmat ukoll li kienu sejrin jittieħdu passi kriminali fil-konfront tiegħu talli ppermetta l-użu ta' dik il-vettura lill-appellat mingħajr ma dan għamel il-verifiki neċessarji sabiex jistabbilixxi jekk effettivament MALLIA kienx fil-pussess ta' liċenzja tas-sewqan valida bil-Liġi għas-sewqan fit-triq.

29. Il-Pulizija nfurmaw ukoll lil Felicjan Mallia li kienu sejrin jittieħdu passi kriminali kontra tiegħu u effettivament nhar il-11 ta' Ottubru 2022 l-appellat instab ħati, fuq ammissjoni tiegħu stess, tal-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu u ġie lliberat fir-rigward tat-tieni imputazzjoni. Sussegwentement, il-Kummissarju tal-Pulizija ntavola nota nhar il-31 ta' Ottubru 2022 fejn informa lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali li kien sejjer jiġi ntavolat appell mid-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kif intqal.

Ikkunsidrat

30. Illi l-uniku aggravju mressaq mill-Avukat Ġenerali jiċċentra fuq l-interpretazzjoni, skont hi skorretta, tal-Artikoli 3(1) u 3(1A) tal-

Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta b'rabta mad-deċiżjoni tan-nuqqas ta' sejbien ta' ħtija fl-appellat MALLIA għat-tieni imputazzjoni kif dedotta kontra tiegħu. L-Avukat Ġenerali tinsisti kif il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kellha ssib ħtija wkoll fir-rigward ta' din it-tieni imputazzjoni in kwantu persuna li tinqabad issuq vettura mingħajr liċenzja tas-sewqan valida ma tkunx ukoll koperta għall-użu ta' dik il-vettura minn polza tal-assigurazzjoni. Tinsisti wkoll li kull sewwieq ta' vettura għandu jkollu f'ismu polza tal-assigurazzjoni fuq kull vettura li minnu tinstaq. Mill-banda l-oħra jirriżulta li skont il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) polza tal-assigurazzjoni tinħareġ fir-rigward ta' vettura u tkun għalhekk tkopri l-użu ta' dik il-vettura mill-persuna li tkun ħarġet il-polza tal-assigurazzjoni fuq dik il-vettura daqskemm ukoll lil kull persuna oħra li skont dik l-istess polza tkun ukoll tista' tagħmel użu minn dik il-vettura.

31. Jibda biex jingħad li kif irrimarkat il-Qorti tal-Maġistrati (Malta), il-ġurisprudenza Maltija mhix paċifika. Qabel is-sena 2005, il-Qrati kienu jagħtu interpretazzjoni testwali tal-Artikolu 3(1) u 3(1A) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta bħala li tiskatta l-preżunzjoni (juris tantum) kull meta jiġi ppruvat li vettura nstaqet fit-toroq mingħajr polza tal-assigurazzjoni għar-riskji ta' terzi persuni.

32. Fl-2005 din il-pożizzjoni ġurisprudenzjali nbidlet b'riżultat tal-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Angelo Scuderi** li ngħatat nhar it-3 ta' Novembru 2005 liema insenjament ġie wkoll abbraċċjat f'deċiżjonijiet illi segwew fosthom, fil-kawża **Il-Pulizija vs. Stefan Apap**[10] u **Il-Pulizija vs. Charles Galea.**[11] F'dawn is-sentenzi bdiet issir distinzjoni bejn dawk il-każijiet fejn għandha tiskatta l-preżunzjoni kkontemplata fl-Artikolu 3(1A) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta u dawk il-każijiet fejn ma jkunx jagħmel sens li dan iseħħ. Allura l-mekkaniżmu ta' inverżjoni tal-oneru tal-prova fuq l-imputat ai termini tal-Artikolu 3(1A) tal-Kapitolu 104 ġie li jiskatta meta jiġi ppruvat li l-vettura kienet qiegħda tinstaq minn persuna li ma kellhiex ukoll liċenzja valida tas-sewqan fit-triq. Fejn il-vettura tkun qiegħda tiġi misjuqa minn persuna li tkun fil-pussess ta' liċenzja valida tas-sewqan u l-awtoritajiet ikun jistgħu jaslu għall-identifikazzjoni tal-kumpanija assikuratriċi u daqstant ieħor il-prosekuzzjoni tkun tista' tinġunġi sabiex tiddeponi persuna li tikkonferma l-ħruġ ta' dik il-polza, ma jkunx jagħmel sens li tiskatta il-preżunzjoni illi m'hemmx polza tal-assigurazzjoni.

[10] Deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar is-26 ta' April 207
[11] Deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar is-7 ta' Mejju 2007.

33. Fl-appell kriminali **Apap** intqal:

Illi ghar-rigward tat-tieni imputazzjoni ta' sewqan bla kopertura ta' polza t'assikurazzjoni kontra r-riskji ta' terzi din il-Qorti taghmel riferenza ghas-sentenza ta' din il-Qorti:

"Il-Pulizija vs. Angelo Scuderi" [3.11.2005], fejn il-fattispecji kienu li Scuderi, fiz-zmien imsemmi fl-akkuza, ma kellux licenzja tas-sewqan pero' kien irrizulta li l-vettura li kien qed isuq kienet koperta b'polza ta' assikurazzjoni.

F'dik il-kawza l-appellant kien silet b'success argument mill-artikolu 10(1) tal-Kap.104 li jghid testwalment hekk :-

"Jekk, wara li jkun inhareg certifikat ta' sigurta' taht is-subartikolu (4) ta' l-artikolu 4 ta' din l-Ordinanza lill-persuna li tkun hadet il-polza, tigi moghtija sentenza kontra persuna assigurata bil-polza, dwar responsabbilta' li ghandha tkun koperta minn polza taht is-subartikolu (1) tal-artikolu 4 ta' din l-Ordinanza (meta hija responsabbilta' koperta bil-kondizzjonijiet tal-polza), f'dan il-kaz, ghad li l-assikuratur awtorizzat ikun jista' jannulla jew ihassar, jew ikun annulla jew hassar il-polza, huwa ghandu, bla hsara tad-dispozizzjonijiet ta' dan l-artikolu, ihallas lil-persuni li favur taghhom tkun inghatat is-sentenza, kull somma ta' flus li ghandha tithallas bis-sahha ta' dik is-sentenza dwar ir-responsabbilta' fuq imsemmija …." (sottolinear ta' din ilQorti).

Is-subartikoli (2) u (3) umbaghad jelenkaw serje ta' eccezzjonijiet fejn l-assikuratur awtorizzat ikun ezenti minn tali obbligu ta' hlas.

Illi din il-Qorti kienet allura ddecidiet li minn din id-dicitura ta' dan l-artikolu kif emendat, jidher li una volta li jkun hemm polza ta' assikurazzjoni li tkopri l-vettura in kwistjoni, jekk ikun hemm xi responsabbilta' ghal dejn civili, din tigi rizarcita mill-assikurazzjoni, sakemm ma jirrikorrux xi wahda jew aktar mic-cirkostanzi elenkati fis-subartikolu (2) u (3), anki meta l-assikuratur ikollu dritt jannulla jew ihassar il-polza, ghaliex, per ezempju, d-driver ma jkollux licenzja. Imma hija l-prosekuzzjoni li trid tipprova li ma jkunx hemm din il-kopertura minnhabba xi cirkostanza indikata fis-subartikolu (2) (3), u sakemm din il-prova ma ssirx minnha, tibqa' l-prezunzjoni li hemm il-kopertura tal-polza kontra r-risjki ta' terzi persuni kif tipprovdi l-ligi fis-subartikolu (1) fuq citat.

Jidher li dan il-kaz bhala fattispecji hu simili hafna ghal dak ta' Scuderi, fejn ukoll irrizulta li l-appellant kien qed isuq vettura li kienet assikurata pero' hu ma kellux licenzja.

Ikkonsidrat;

Illi huwa minnu li bejn l-interpretazzjoni li tat din il-Qorti lill-artikolu 10 (1)(2) u (3) fil-kaz ta' Scuderi fuq citat u l-artikolu 3 (1A) tal-Kap.104 jista' jkun hemm certa kontradizzjoni apparenti.

Din pero' fil-fehma tal-Qorti hija biss apparenti w tista' tigi rikonciljata. Di fatti fejn ikun jidher prima facie ghall-prosekuzzjoni minn verifiki preliminari mal-Awtorita' Dwar it-Trasport li l-vettura involuta fil-kaz tkun licenzjata biex tkun fit-triq u allura, bis-sistema amministrattiv prevalenti llum, necessarjament koperta b'polza ta' assikurazzjoni, kif inhu l-kaz prezenti u kif kien dak ta' Scuderi, jibqa' dejjem jinkombi fuq il-prosekuzzjoni li, jekk trid, tipprova li l-kaz tad-driver li ma jkunx licenzjat ma jkunx kopert skond il-polza vigenti kopert bl-istess polza.

Invece fejn dan ma jkunx il-kaz u anki l-karozza ma tkunx licenzjata ghat-triq u allura possibilment u x'aktarx ukoll ma tkunx koperta b' polza, tiskatta il-prezunzjoni kontenuta fl-artikolu 3 (1A) tal-Kap. 104 li titfa' l-oneru li jkun hemm polza ta' assikurazzjoni mahruga taht l-art. 4(4) tal-Ordinanza fuq il-persuna akkuzata.

Fl-ewwel kaz, ladarba l-vettura tkun licenzjata, l-Awtorita' Dwar it-Trasport tkun taf ma min hi assikurata l-vettura w din hija facilment identifikabbli ghall-prosekuzzjoni w tkun tista' tigi ngunta biex tiddeponi dwar il-kontenut tal-polza w xi ezenzjonijiet jew limitazzjonijiet li tista' tikkontjeni fit-termini tal-art. 10 tal-Kap.104, billi okkorrendo anki tesibixxi kopja tal-istess polza. F' kazi bhal dawn ikun assurd li ghalkemm jirrizulta car li hemm polza, tiskatta l-prezunzjoni li ma hemmx polza kontenuta fl-art.3 (1A).

Fit-tieni kaz, fejn zgur mhux possibbli ghall-prosekuzzjoni li tindovna jekk ikunx hemm assikurazzjoni u, jekk ikun hemm, liema tkun id-ditta assikuratrici, ovvjament mhux mistenni mill-Prosekuzzjoni li tingungi lir-rapprezentanti tal-assikurazzjonijiet kollha tal-pajjiz biex taghmel il-prova li fuq dik il-vettura ma jkunx hemm polza. Ghalhekk jaghmel hafna sens li hawn tiskatta l-prezunzjoni kontenuta fl-art. 3(1A) bl-inversjoni tal-oneru tal-prova kontra l-persuna akkuzata bir-reat ta' sewqan minghajr kopertura ta' polza t' assikurazzjoni kontra r-riskji ta' terzi.

34. Din il-pożizzjoni ma baqgħetx tiġi abbraċċjata mill-Qrati hekk kif dawn jidhru illi rrevertew għall-interpretazzjoni oriġinali tal-Artikolu 3(1) u tal-preżunzjoni kkontemplata fl-Artikolu 3(1A) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta bħala li tiskatta indistintament u inekwivokabilment kull meta 'min jiġi akkużat b'reat taħt is-subartikolu (1) ma jġibx prova kuntrarja billi juri ċertifikat tal-assigurazzjoni maħruġ taħt l-Artikolu 4(4) tal-Kap. 104'. F'dan is-sens hemm l-appelli kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Joseph Gatt,**[12] **Il-Pulizija vs. Alan Spiteri**[13] u **Il-Pulizija vs. Shawn Fenech**[14] u ġie ritenut is-segwenti:

Issa, traccjat l-insenjament tal-Qrati tul iz-zmienijiet, jidher illi sas-sena 2005, l-Qrati taghna dejjem fehemu dak li fis-semplicita' tieghu jipprovdi l-

[12] Deċiża nhar it-18 ta' Jannar 2016 mill-Qorti tal-Appell Kriminali.
[13] Deċiża nhar it-30 ta' Settembru 2020 mill-Qorti tal-Appell Kriminali
[14] Deċiża nhar it-3 ta' Mejju 2019 mill-Qort tal-Appell Kriminali.

artikolu 3 tal-Kap 104, igifieri li hadd ma jista' jsuq vettura bil-mutur jekk ma jkunx debitament assikurat biex jaghmel dan. Dik is-sentenza izda tippernja fuq id-doveri tal-kumpaniji tal-assikurazzjoni u bid-dovut rigward, l-obbligi u l-kundizzjonijiet li l-kumpaniji tal-assikurazzjoni jassumu mal-Awtoritajiet kompriz ir-Regolatur, sabiex tinhargilhom u jzommu fis-sehh il-licenzji taghhom bhala assikurazzjoni kompriz l-obbligi taghhom li jiehdu sehem f'pool bhala insurers concerned, ma jistghax jitqies li jezonera lil kull sewwieq mill-obbligi tieghu taht il-Kapitolu 104. Tant hu hekk illi, ghad li s-sentenza fl-ismijiet Scuderi kien font ta' referenza ghal diversi kawzi anke jekk mhix dejjem segwita, l-Qorti tal-Appell kellha ripensament u fis-sentenza taghha Il-Pulizija vs Andre Apap tal-4 ta' Frar, 2011 rriteniet illi ma taqbilx mad-distinzjonijiet li saru minn din il-Qorti diversament preseduta fis-sentenzi taghha Il-Pulizija vs Angelo Scuderi (3.11.2005), Il-Pulizija vs Stefan Apap (26.4.2007) u Il-Pulizija vs Charles Galea (7.5.2007) u ohrajn "dwar meta tiskatta l-prezunzjoni prevista fis-subartikolu 3(1A) tal-Kap 104. Is-subartikolu 3(1A) tal-Kap 104 huwa car u inekwivoku fil-portata tieghu.

35. Ukoll, fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Andre Apap** deċiż fl-4 ta' Frar 2011 ġie rilevat illi:

> Is-subartikolu 3(1A) tal-Kap 104 hu ċar u inekwivoku fil-portata tiegħu: il-preżunzjoni in kwistjoni tiskatta kull meta "...min jiġi akkużat b'reat taht is-subartikolu (1) ma jġibx prova kuntrarja billi juri certifikat tal-assigurazzjoni maħruġ taħt l-artikolu 4(4)" tal-Kap. 104. Din id-dispozizzjoni ma tħalli lok għall-ebda interpretazzjoni. Qatt ma kien hemm xi htiega li jsir xi sforz biex id-dispozizzjoni tal-artikolu 3(1A) tal-Kap 104 tiġi rikonċiljata permezz ta' proċess ta' interpretazzjoni mad-dispozizzjoni tal-artikolu 10(1) tal-istess Kap għaliex iz-żewġ dispożizzjonijet jirregolaw sitwazzjonijiet diversi. L-artikolu 3(1A) tal-Kap 104 jirregola x'jiġri fi proċeduri kriminali għal reat taħt l-artikolu 3(1) tal-Kap 104 mentri l-artikolu 10(1) tal-istess Kap jirregola ir-riżarċiment mill-assikurazzjoni għal xi responsabbilta' għal dejn ċivili li għandha tkun koperta minn polza ta' assikurazzjoni. B'dak kollu li hemm fl-artikolu 10(1) tal-Kap 104 il-pożizzjoni li hemm fl-artikolu 3(1A) tal-istess Kap tibqa' mhux mittiefsa u ċioe' li fi proċeduri kriminali għal reat taħt l-artikolu 3(1) tal-Kap 104 kemm-il darba l-akkużat ma jgibx prova kuntrarja billi juri ċertifikat tal-assigurazzjoni maħruġ taħt l-artikolu 4(4) jiġi preżunt li ma kienx hemm polza tal-assigurazzjoni.

36. Issa, l-Artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta jaqra bil-mod segwenti:

> 3.(1) Bla ħsara tad-disposizzjonijiet ta' din l-Ordinanza, **ħadd ma jista' juża** jew iġiegħel jew iħalli lil persuna oħra tuża **vettura bil-mutur fit-toroq kemm-il darba, <u>għall-użu tal-vettura minnu</u>** jew minn dik il-persuna l-oħra, skont il-każ, **ma tkunx isseħħ polza ta' assigurazzjoni dwar ir-riskji ta' terzi persuni, skont id-disposizzjonijiet ta' din l-Ordinanza**.[15]

[15] Enfażi miżjuda.

(1A) Ikun preżunt li ma kienx hemm polza tal-assigurazzjoni fis-seħħ skont is-subartikolu (1), kemm-il darba min jiġi akkużat b'reat taħt is-subartikolu (1) ma jġibx prova kuntrarja billi juri ċertifikat tal-assigurazzjoni maħruġ taħt l-artikolu 4(4).

37. Illi mid-diċitura tal-Artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta dak li l-Leġislatur qiegħed jippretendi daqskemm jimponi huwa li l-ebda vettura ma tinstaq fit-toroq:

(a) mingħajr ma tkun inħarġet polza tal-assikurazzjoni fir-rigward **ta' dik il-vettura**,

(b) li tkopri **l-użu** ta' dik il-vettura minn persuna jew kategorija ta' persuni partikolari.

38. L-iskop ġuridiku huwa biex terzi persuni jiġu tutelati f'każ ta' inċidenti jew sinistri stradali imputabbli lil dik il-persuna li tkun qed tagħmel użu minn dik il-vettura. Il-polza tal-assigurazzjoni tinħareġ fir-rigward ta' dik il-vettura u tkun trid tkopri riskji lil terzi persuni minn dik il-persuna li tkun qiegħda tagħmel użu minn dik il-vettura.

39. Fil-preambolu għad-Direttiva 2009/103/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-assigurazzjoni kontra r-responsabilita' ċivili fir-rigward tal-użu tal-vetturi bil-mutur u l-infurzar tal-obbligu ta' assigurazzjoni kontra din ir-responsabbilita, jingħad li kull Stat Membru huwa obbligat li jassikura li tinħareġ polza tal-assigurazzjoni **fir-rigward ta' vetturi** ta' persuni fiżiċi jew ġuridiċi pubbliċi jew privati. Anki l-prinipju ta' ġurisdizzjoni, skont il-ħames paragrafu tad-direttiva marbut mat-territorju tal-pjanċa ta' reġistrazzjoni.

40. Persuna tkun tista' tagħmel użu minn vettura skont din il-Liġi jekk għal dik il-vettura partikolari tkun maħruġa polza tal-assikurazzjoni li tkopri riskji ta' terzi persuni u liema persuna tkun ukoll taqa' f'dik il-katerogija partikolari ta' persuni li skont l-istess polza jkunu jistgħu jagħmlu użu mill-vettura, bħal per eżempju fejn dik il-polza tal-assigurazzjoni tkun inħarġet fuq dik il-vettura biex tkun tista' tinstaq minn kwalunkwe sewwieq, jew kategorija ta' sewwieqa li jkollhom iżjed minn eta speċifika.

41. Isegwi li mhux kull persuna li ssuq vettura fit-triq neċessarjament tkun dik il-persuna li tkun ħarġet il-polza tal-assigurazzjoni fuq dik il-vettura. L-Artikolu 4(4) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta jgħid li polza tal-assigurazzjoni tkun tista' titqies li kienet magħmula skont il-Liġi u għalhekk valida, jekk l-assiguratur awtorizzat joħroġ ċertifikat fil-forma stabbilita **lill-persuna li ħadet il-polza.** U din id-distinzjoni terġa' wkoll tirriżulta fl-Artikolu 7 tal-

Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta’ Malta liema dispożizzjoni tal-Liġi taqra bil-mod segwenti:

> Il-persuna li titlob liċenza jew it-tiġdid ta’ liċenza għal vettura bil-mutur għandha ġġib prova kif jiġi stabbilit illi jew-
> (a) li fid-data meta l-liċenza jibda jkollha effett tkun isseħħ il-polza ta’ assigurazzjoni meħtieġa għall-użu tal-vettura **mir-rikorrent jew minn persuni oħrajn b’ordni tiegħu jew bil-permess tiegħu**[16]; inkella
> (b) li l-vettura hija waħda li għaliha jgħodd l-artikolu 3(4).

42. Il-persuna li titlob it-tiġdid tal-liċenzja fuq dik l-istess vettura tkun ukoll teħtieġ polza tal-assigurazzjoni u din trid tassikura li l-vettura li teħtieġ tkun liċenzjata tkun ukoll koperta b’polza tal-assigurazzjoni sabiex tinstaq jew minnu jew minn persuna oħra b’ordni jew permess tiegħu. U min isuq il-vettura jrid jassikura li l-istess vettura tkun koperta b’polza assikurativa qabel ma huwa jkun jista’ jsuqha.

43. B’hekk allura trid issir distinzjoni bejn fejn isir sewqan ta’ vettura bil-mutur li għaliha ma tkun inħarġet jew kienet fis-seħħ ebda polza ta’ assigurazzjoni u każijiet oħra fejn għal xi raġuni, għalkemm ikun hemm polza ta’ assigurazzjoni fis-seħħ, ikun possibbli għall-kumpanija tal-assigurazzjoni li tannulla jew tħassar dik il-kopertura b’riferenza għal xi sitwazzjoni partikolari. L-artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta’ Malta jivvjeta li persuna tuża vettura bil-mutur fit-toroq meta ma tkunx isseħħ polza ta’ assigurazzjoni dwar ir-riskji ta’ terzi persuni skont id-disposizzjonijiet ta’ din l-Ordinanza <u>għall-użu tal-vettura minnu</u>. Mela jekk jirriżulta li għal dik il-vettura jkun hemm polza tal-assikurazzjoni maħruġa u tkun fis-seħħ fil-jum tas-sewqan, u jkun jirriżulta wkoll li s-sewwieq ikun ukoll wieħed minn dawk il-persuni li jkunu jaqgħu fil-kategorija ta’ persuni li jkunu koperti b’dik il-polza ta’ assikurazzjoni partikolari, allura dan ir-reat ma jistax jingħad li jkun integrat.

44. Minn paġna 4 tal-atti proċesswali, l-vettura in kwistjoni bin-numru ta’ reġistrazzjoni FBS 949 fiż-żmien indikati fil-parametri tal-imputazzjoni, kienet assigurata sabiex tinstaq fit-triq mill-‘policyholder’ ossia minn ċertu Gaetano Sammut daqskemm minn ‘any driver aged 25 years and over driving on the policyholder’s permission’. Jirriżulta li l-imputat fiż-żmien tal-imputazzjonijiet kellu ‘l fuq minn 25 sena u għaldaqstant kien kopert mill-polza tal-assigurazzjoni li kienet in vigore.

[16] Enfasi miżjuda.

45. Il-fatt li l-imputat ma kellux liċenzja hu personalment biex ikun jista' jsuq vettura bil-mutur setgħa kien jintegra reat ieħor. Dan il-fatt li l-imputat ma kellux liċenza biex isuq setgħa wkoll kien jammonta għall-ksur ta' l-obbligi li skont l-Artikolu 7 tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta kienu jinkombu fuq il-persuna li tkun applikat sabiex tinħareġ polza tal-assigurazzjoni in kwantu hu kellu wkoll l-obbligu li jassikura ruħu li l-persuna li lilu ordna jew ippermetta l-użu tal-vettura FBS 949 nonche' l-appellat kellu liċenzja valida tas-sewqan.

46. Il-każistika li ċċitat l-Avukat Ġenerali, b'referenza għall-kawżi **Il-Pulizija vs. Joseph Gatt** u **Il-Pulizija vs. Maximilian Ciantar**, daqskemm ukoll il-kawżi li għamlet referenza għalihom din il-Qorti, ippreżentaw kwadru probatorju divers minn dak tal-każ in diżamina hekk kif hemmhekk is-sitwazzjoni kienet tali li l-persuna akkużata kienet l-istess persuna li skont il-Liġi kellu jkun il-'policy-holder' ta' polza ta' assigurazzjoni maħruġa skont il-Liġi fuq dik il-vettura.

47. Fil-każ **Alan Spiteri** mbagħad, il-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) kienet kjamata tirrevedi sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fejn l-imputat appellant kien il-persuna li awtorizza terza persuna li ssuq vettura li ssejjaħ lilu meta huwa ma kienx ħareġ polza tal-assigurazzjoni fuq dik il-vettura li t-terz inqabad isuq. Alan Spiteri ma kienx sempliċement id-driver ta' dik il-vettura iżda kien il-'policy-holder' u bħala tali fuq dik il-vettura kellu l-obbligu tassattiv li joħroġ polza tal-assigurazzjoni sabiex ikopri wkoll lil-lavrant tiegħu. Għaldaqstant, il-fattispeċje ta' dawn il-każijiet ma kienux jinkwadraw ruħhom perfettament fil-fattispeċje tal-każ in diżamina u għalkemm l-insenjamenti hemmhekk tramandati setgħu jsibu applikazzjoni għal każ preżenti, din il-Qorti ma setgħetx issib bażi ta' ħtija fl-appellat fuq l-istess linja ta' ħsieb u applikazzjoni tal-Liġi. B'hekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet kemm legalment u kif ukoll raġonevolment tasal għall-konklużjoni li waslet għaliha.

Deċide

Għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti qiegħda tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef